

sint, non est cur illa extendamus. Accedit, quod supra ostendimus, contractus factos ab excommunicato validos esse, quia in privatis actionibus consistunt; constitutio autem procuratoris hujusmodi est, quia per mandatum privatae personae ad ejus utilitatem et ex ejus privata auctoritate procedit, leg. Contractus, ff. de Reg. juris: ergo. Item ostensum est, acta ab ipso excommunicato per se ipsum in judicio valida esse, dum non repellitur, juxta cap. 4 de Except., in 6; ergo et constitutio procuratoris valida erit; et ipse procurator, licet sit excommunicatus, gerere poterit pro alio, dum non repellitur. Tandem majores dignitates, vel officia secularia excommunicato collata, illius efficiuntur, nec collationes sunt irritae ipso jure, quamvis interdum irritari possint, praesertim quando jurisdictionem includunt, ut in superioribus ostensum est; ergo nulla est ratio, cur credamus in hoc munere procuratoris, collationem ejus excommunicato factam irritam ipso jure effectam esse, cum nec verba sint expressa, nec ratio specialis appareat. Estque haec sententia certior de excommunicato non vitando, juxta Extrav. *Ad evitanda*, quia ex quo nobis conceditur privilegium, ut hujusmodi excommunicatum vitare non teneamur, consequenter conceditur, ut omnis illa actio, quae solum ratione communicationis prohibita erat, licita sit, et consequenter valida; hujusmodi autem est actio, de qua nunc loquimur, quia nullum est jus, quod alio titulo illam actionem prohibeat, aut quod talem personam ad tale officium inhabilem simpliciter reddat. Quae ratio extendi facile potest etiam ad excommunicatum vitandum, et ideo etiam de illo sententiam propositam probabilior censeo.

16. *Acta ab excommunicato dum ab officio non repellitur sunt valida.* — Ex qua infertur valida esse acta hujus procuratoris, dum officio non privatur, et ab ejus executione non repellitur. Quia talis procurator veram potestatem habet; ergo actus validos efficit, quantum est ex hoc capite; ergo ex quocumque alio, quia neque sola excommunicatio, neque aliquod jus speciale illos irritat, ut ex dictis patet. Et confirmari potest, quia si acta ab hoc excommunicato nulla essent, idem dicendum esset, etiamsi talis excommunicatus esset occultus, et ex ignorantia inculpabili illi datum esset tale munus, et ex eadem ad ejus executionem, ut tenent Abbas et Felinus, cum aliis, quia deest illi potestas,

ut ipsi putant, et alias acta talis procuratoris non ordinantur ad publicam utilitatem, ut ille defectus censeatur publica auctoritate suppleri, juxta leg. Barbarius, ff. de Offic. Praetor. Illud autem mihi videtur esse magnum inconveniens, nimiumque rigorem continere, propter difficultates et pericula, quae inde facile oriri possunt; et ideo non censeo esse admittendum, cum nullo jure satis probetur; imo ideo existimo a jure statutum non esse, quia res necessaria non erat, et multis erat incommodis, et difficultatibus exposita.

SECTIO VIII.

Quid de tutore et quocumque assumente temporalem administrationem dicendum sit.

1. Respondeo, eadem proportionem definiendas esse similes quaestiones de quocumque officio seu administratione temporali ab excommunicato recepta vel exercita; existimo enim peccare ipsum, tale munus accipiendum aut exercendo, et alios etiam, qui ei conferunt vel eum admittunt, si alioqui ille de excommunicatis vitandus sit; non tamen opinor aliquam ex his actionibus esse ipso jure irritam, etiamsi Canonistae frequenter contrarium sentiant, agentes de tutore, curatore, et similibus, quos refert, et sequitur Sylv., verb. *Excommunicatio*, 3, n. 2 et 3; et Ugolinus, tab. 2, c. 44, ubi ait, tutorem excommunicatum non solum peccare administrando res pupilli cum communicatione hominum sive in judicio, sive extra judicium, contrahendo, alienando, etc., sed etiam omnia ab illo acta nulla esse, quia tutoris officium publicum est, id est publica auctoritate judicis datum; quidquid autem fit ab excommunicato titulo officii publici nullum est, argumento c. Ad probandum, de Re judicata.

2. Sed in primis, cum multi ex praedictis auctoribus doceant, acta a procuratore excommunicato, quamdiu non repellitur, sive talis exceptio non objicitur, valida esse, non video, qua consecutione id negare possint de acta a tutore, vel curatore, aut quolibet alio simili, quia utrumque officium est publicum, et judicis auctoritate datum; utrumque etiam immediate ordinatur non ad publicam, sed ad privatam utilitatem pupilli vel litigantis. Neutrum item amittitur propter solam excommunicationem, ut de procuratore ostendimus, et de tutore nemo negat, quem viderim; nam rationes ibi factae, aequae in illo procedunt, neque est aliquod speciale jus,

propter quod dicatur excommunicatio privare hoc officio, potius quam aliis. Denique si tutor excommunicatus absolvatur, non indiget nova institutione aut concessionem tutelae, ut per se notum est; sicut ergo procurator excommunicatus suam potestatem retinet, ita et tutor. Rursus prohibitio communicationis aequalis est respectu procuratoris ac tutoris excommunicati, neque invenitur ullum jus, in quo specialius haec tutori prohibeatur; ergo non magis sunt irrita acta a tutore, quam a procuratore excommunicato; vel e contrario sicut a procuratore valida sunt, propter potestatem quam retinet, et quia prohibitio illa communicandi solum est generalis, quae ad irritandum non sufficit, argumento cap. primi de Except., in 6, ita ob eadem duo principia acta a tutore valebunt, quia potestatem retinet, et prohibitio illi facta solum est illa communis de communicando, quae ad irritandum non sufficit.

3. Unde principium illud, quod acta ratione publici officii invalida sunt, vel firmum non est, vel aequae procedit in procuratore, vel si aliquo modo limitetur, ut procuratorem non comprehendat, eadem ratione tutorem excipiemus. Declaratur assumptum, quia etiam procuratoris munus publicum est, aequae ac officium tutoris. Deinde superius ostendimus, quam sit difficile illud principium probare universaliter, praesertim de officiis temporalibus et quae jurisdictionem non includunt. Nunc vero addimus, etsi locum habeat in officiis, quae auctoritate et utilitate publica sunt, non vero in iis quae licet auctoritate publica dentur, quoad utilitatem tamen et finem proprium privata sunt. Hac enim distinctione utuntur in hac materia Abbas, Sylvest., et alii supra citati, et in praesenti videtur maxime accommodanda. Nam hac sola ratione acta a procuratore valida sunt, quia officium ejus, licet auctoritate sit publicum, non tamen utilitate; simile autem est officium tutoris, ut omnes docent, et per se notum est.

4. Ac merito quidem limitatur illud principium ad officia auctoritate et utilitate publica, ut est officium judicis, et similia, tum quia si aliqua jura sunt, ex quibus principium illud colligatur, de hujusmodi officiis loquuntur, et restringenda sunt in materia odiosa; tum etiam quia officium publicum sola auctoritate, extrinsece tantum et per respectum ad causam efficientem publicum est; in se tamen est privatam, praesertim quoad

actiones, cum ad privatam utilitatem ordinetur, ut maxime patet in officio tutoris; et ideo non fuit aequalis ratio, ut acta virtute talis muneris irritarentur. Ob has ergo rationes idem judicandum censeo de tutore, quod de procuratore; repellendum scilicet esse, ne excommunicatus suo munere utatur; si tamen non repellatur, acta ejus valere. Et ob similem discursum censeo idem dicendum esse de officio tutoris, si excommunicato conferatur, quod de procuratore diximus, scilicet valide conferri, quamvis male fiat, propter easdem rationes, quas de procuratore fecimus; et ita tenent aliqui Canonistae in cap. Intelleximus, de Judiciis, licet alii oppositum sentiant; sed de his effectibus haec nobis dixisse sufficiat.

DISPUTATIO XVII.

DE ALIIS REMOTIS EFFECTIBUS EXCOMMUNICATIONIS, TAM IN EXCOMMUNICATO, QUAM IN PARTICIPANTIBUS CUM IPSO, ET BREVIS OMNIUM EFFECTUUM SUMMA.

Hanc disputationem addo ad hujus materiae complementum, et majorem comprehensionem; quia enim latissima est, oportet eam in brevem summam redigere, et nonnullos effectus addere, qui ab excommunicatione originem ducunt, quamvis remotiores, et quasi per accidens sint; quia vero in his effectibus duae personae interveniunt, scilicet excommunicatus, et qui cum illo communicat, de quibus promiscue in superioribus diximus, ideo, ut clara etiam sit doctrina, nunc de illis distincte, et sigillatim dicamus.

SECTIO I.

Utrum praeter effectus supra numeratos aliquid aliud operetur excommunicatio in ipso excommunicato.

1. *Duodecim excommunicationis incommoda.* — Multa sunt incommoda, quae ipsi excommunicato ex hac censura proveniunt, quae tum ad animam, tum ad corpus, tum ad actiones externas, et bona pertinent, et ad minimum possunt duodecim numerari. Primum est, quod privet excommunicatum communibus Ecclesiae suffragiis. Secundum, quod privet passiva communicatione sacramentorum, quamvis per se et vi sua illa non efficiat nulla, et consequenter etiam privet omnino communicatione in sacris, et Ecclesiastica

sepultura. Tertium, quod privet etiam activa administratione sacramentorum, quamvis non annullat nisi illud tantum, quod ad sui valorem jurisdictionem requirit. Quartum quod privet omni usu jurisdictionis, actualem jurisdictionem tollendo, tam in foro interiori poenitentiae, quam in foro contentioso, vel Ecclesiastico, vel (ut probabilius creditur) etiam seculari; et huc spectat, quod si princeps sit, ejus subditi a fidelitate etiam juramento firmata absoluti manent, praesertim post declaratoriam sententiam. Quintum quod Ecclesiasticas personas suspendit tam ab officio, quam ab Ecclesiastico beneficio, ita ut acquisitionem domini proventuum Ecclesiasticum, et eorum administrationem impediatur. Sextum etiam in personis Ecclesiasticis, quod reddat personam incapacem, et ineligibilem ad Ecclesiasticum beneficium. Septimum, quod neque eligere potest ad Ecclesiasticum beneficium, neque electio ab ipso facta valeat; quamvis enim hoc posset sub suspensione ab officio vel privatione jurisdictionis comprehendere, tamen quia incertum est, an electio sit dicenda actus jurisdictionis, vel Ecclesiastici officii, ideo distincte numeratur. Octavum quod excommunicatus excludatur ab omnibus actibus forensibus, sola sui defensione excepta; et in hoc multa includuntur, nimirum quod nec actor, neque testis, neque advocatus, neque procurator esse potest, quia ab his omnibus muneribus abstinere tenetur, et repelli potest, et debet, si sit publice excommunicatus; si autem non repellatur, acta ejus irrita non sunt. Nonum, quod simili modo prohibita illi est omnis humana pactio, et consequenter omnis contractus, et usus cujuslibet officii, seu ministerii publici, quod humanam communicationem requirat; quanquam non statim invalida sint omnia, quae in hoc genere ab illo aguntur, nisi jurisdictionem requirant. Decimum, quod hinc consequenter prohibitus est, ne ad dignitates temporales, vel officia, aut ministeria civilia et temporalia eligi, vel assumi possit; quanquam, si assumatur, non statim electio vel collatio muneris irrita sit, praesertim si officium vel dignitas jurisdictionem non includat. Undecimum et generale incommodum est, quod privet omni humana communicatione politica et humana cum aliis fidelibus quoad usitatas actiones salutandi, colloquendi, etc. Quae omnia in praecedentibus late sunt a nobis exposita, et (respective) sumpta sunt ex variis decretis, 11, quaest. 3,

fere per totam, et 15, quaest. 6, in ultimis capitibus, et 24, quaest. 1, cap. Audivimus, et ex titulis de Sent. excomm., et de Cleric. excomm. minist., tum Extr., tum etiam in 6, et ex cap. Pastoralis, § Verum, et cap. Constitutis, 1, de Appellat., et cap. Cuminter, de Elect., cap. Cum dilectus, de Consuet., et cap. Adversus, de Immun. Eccles., cap. Ad probandum, de Re judic., cap. Post cessionem, de Probat., cap. ult. de Procur., cap. de Except., et cap. 1, eodem titulo, in 6, et cap. Sacris, de Sepult., et cap. Sacris, de his quae vi, et aliis similibus.

2. *Sola rescripta Pontificia ab excommunicato impetrata sunt nulla.* — Quibus adjungere possumus duodecimum effectum, quod litterae Apostolicae ab excommunicato impetratae, et processus virtute illarum habitus ipso jure irrita sunt, praeterquam super excommunicationis, vel appellationis articulo; qui effectus est expressus in cap. 4 de Rescr., in 6, eumque in superioribus tetigimus, non tamen latius exposuimus, tum quia hodie fere nullus est considerationis, quia semper in rescriptis praemittitur clausula absolutionis ad valorem eorum, adeo universalis, ut omnes censuras comprehendat, ut notavit Navarrus, in cap. Ita quarundam, de Judaeis, notab. 11, circa Glossam ult., num. 14, adhibens moderationem, quam infra declarabo. Posset vero quaeri, an textus ille intelligendus sit de rescriptis solius Papae, vel etiam Episcoporum, et aliorum Ordinariorum; quam quaestionem attigit Navarrus, tom. 2 Consil., lib. 5, tit. de Sent. excomm., consil. 44, et resolvit, hunc effectum non habere locum in rescriptis, seu facultatibus, aut licentiis ab inferioribus Praelatis concessis suis inferioribus; nam valida sunt, etiamsi illi, quibus conceduntur, sint excommunicati tempore concessionis, quia rescriptum simpliciter dictum in jure non comprehendit nisi rescripta supremorum principum; et propter multa alia, quae ibi adducit, quae mihi videntur hanc partem satis probabilem et securam efficere. Quibus solum addo materiam esse odiosam, ideoque restringendam, quantum usus verborum patitur. Accedit, communem interpretationem, atque etiam consuetudinem huic parti favere.

3. *An rescripta per excommunicatum impetrata a supremo principe seculari sint valida.* — Rursus quaeri potest, an hic effectus intelligendus sit de solis rescriptis Pontificalibus, et Ecclesiasticis, vel etiam de

Imperialibus, seu Regalibus et secularibus. Navarrus enim, citato loco, num. 2 et 6, pro comperto supponit in his omnibus locum habere; atque dispensationem, vel facultatem quamlibet a Rege impetratam per excommunicatum, ipso jure irritam esse. Fundamentum esse videtur quia Pontifex ibi absolute loquitur de rescriptis, et non limitat ad sola Pontificalia; rescriptum autem simpliciter dictum, etiam secundum morem loquendi juris canonici, non tantum Pontificalia, sed etiam Imperialia rescripta comprehendere solet, ut videre licet, vigesima quinta, quaestione secunda, et aliis. In contrarium autem mihi occurrit, primo, quod verba illius textus intelligenda sunt juxta verba rubricae, seu tituli, sub quo textus continetur; titulus autem ille, quamvis de rescriptis simpliciter inscribatur, non est nisi de Ecclesiasticis rescriptis, ut ex auctore, fine, et discursu illius tituli, tam ibi, quam in Decretalibus colligi potest, et ex similibus titulis; nam cum Pontifex agit de Constitutionibus, verbi gratia, non de secularibus; sed Ecclesiasticis tractat; sic ergo agens de rescriptis, de Pontificiis, non de secularibus loquitur; ergo de eisdem optime intelligitur textus ille, in quo rescriptum ab excommunicato impetratum annullatur. Accedit, quod ipsa exceptio, quae in eadem lege additur, scilicet, praeterquam super excommunicationis articulum, indicat satis sermonem esse de Ecclesiastico rescripto. Item Glossa, et interpretes tantum de hoc loquuntur, et nullam video ab eis mentionem fieri secularium rescriptorum. Denique cum materia sit odiosa, videtur potius restringenda, quam amplianda, maxime cum haec interpretatio satis legitima esse videatur. Quod si in illo capitulo primo talia rescripta non annullantur, cum in nullo alio fiant irrita, valida erunt, cum solum pendeat ex voluntate concedentis, quae per se efficax est, seclusa lege prohibente, juxta legem *Universis*, Cod. de Precibus Imperatori offerendis. Propter quae ego in hanc partem maxime propensus sum; nihil tamen audeo definire in re gravi, quia non invenio auctorem expresse hoc asserentem, sed potius aliquando videntur auctores indifferenter loqui, praesertim Summistae, ut videre licet in Sylvestro et aliis, verbo *Rescriptum*.

4. Ultimo inquiri potest circa hunc effectum, an locum habeat in excommunicato occulto, vel solum in publico. Navarrus supra, num. 8, refert Archidiaconi sententiam

dicentis, caput illud non comprehendere excommunicatum occultum, sed solum publicum. Et quamvis (inquit Navarrus), contrarium ibi teneat communis opinio, sed grandis ejus auctoritas, adjunctis praedictis rationibus, multum me movet in contrariam partem. Sed nihilominus censeo veriorum esse communem sententiam, quam tenet etiam Sylvester, verb. *Rescriptum*, num. 2, in fine, citans Directorium, scilicet, quamvis excommunicatus sit omnino secretus, rescriptum ab eo impetratum ipso jure nullum esse, quia textus ille simpliciter et absolute de excommunicato loquitur, unde sine fundamento restringeretur ad excommunicatum occultum, praesertim cum lex illa in odium excommunicationis lata sit, et excommunicato occulto nullus favor fiat, argumento Extrav. *Ad evitanda*. Unde solum posset hic excipi casus, in quo excommunicatus occultus virtute talis rescripti aliquid ageret titulo alicujus publici muneris; tunc enim non in favorem ejus, sed boni communis factum teneret, ut saepe dictum est in similibus ex lege Barbarius, ff. de Officio Praetor. Unde addo, etiam in foro conscientiae, et ante judicis condemnationem, vel declarationem, tale rescriptum nullum esse; quanquam hoc sine causa in dubium revocet Navarrus supra dicto cap. 7, eo quod illa lex poenalis sit; sed hoc nihil refert; quia in his effectibus privativis, quod ad censuram pertinet, quae secum affert executionem, si effectus simpliciter ipso jure imponitur, statim fit, seu irritat, et annullat; in textu autem illo verba sunt satis expressa, ubi Glossa notavit, quam caeteri sequuntur. Est ergo tale rescriptum statim, et absque alia sententia in se nullum, et ideo quantumvis excommunicatus occultus sit, tenebitur in conscientia non uti tali rescripto, ut in terminis notavit Sylvester supra ex Directorio.

Alii effectus remoti excommunicationis in excommunicato.

5. Praeter hos effectus, quos per se et immediate excommunicatio operatur in ipsum excommunicatum, possumus alios addere, qui sunt remoti, et per accidens, et partim etiam in superioribus tacti sunt, partim hic explicabuntur. Primus ergo inter hos effectus est irregularitas, quam incurrit excommunicatus clericus officium alicujus ordinis exercendo; nam excommunicatio per

se et immediate non inducit hunc effectum, sed proxima ejus causa est culpa illa, quæ committitur sic ministrando, quasi in injuriam ipsius excommunicationis; excommunicatio autem est quasi materia, vel occasio remota talis irregularitatis, de qua in superioribus satis a nobis dictum est.

6. Alius et præcipuus effectus, quem hic exponere oportet, est, quia si excommunicatus per annum in excommunicatione persistat, suspectus de hæresi fiet. Ita affirmant communiter Canonistæ cum Glossa, in cap. Contingit, de Dolo et contum., et referunt latius Simancas, in Cathol. instit., cap. 27; et Covarruv., cap. Alma mater, 1 part., § 7, num. 10; et Direct. Inquisit., 2 part., q. 47; et late Ugolin., tab. 1 de Cens., cap. 14, § 3, num. 3. Quæ sententia ratione videtur fundata; non enim invenio textum juris communis, in quo expresse hoc caveatur, præter cap. Cum contumacia, de Hæretic., in 6, ubi non de quolibet excommunicato sermo est, sed de illo, qui antea erat suspectus de hæresi, et vocatus, ut de fide responderet, non comparet, et propter talem contumaciam excommunicatus, per annum in illa excommunicatione perseverat; nam de illo dicitur esse ut hæreticum condemnandum propter vehementem præsumptionem, et contumaciam in tali materia. Hinc vero facta est extensio ad omnem excommunicatum, per annum in tali censura perseverantem; nam is et claves Ecclesiæ, et suffragia, et sacramenta contemnere videtur, ideoque in suspicionem venit, quod male de illis sentiat, ac per hoc suspensus in fide efficitur. Quam sententiam confirmavit Concil. Trident., sess. 23, cap. 3 de Reformat., in fine, dicens: *Contra hunc tanquam de hæresi suspectum procedi posse.* Est autem hæc suspicio non levis, et hoc operatur, ut sic suspectus sese canonice purgare teneatur, et nisi id faciat, pro convicto habeatur.

7. *Quam pœnam incurrat clericus in excommunicatione per annum perseverans.* — *Innocentii opinio.* — *Rejicitur.* — His consequens est, ut hujusmodi excommunicatus per annum insordescens, si persona Ecclesiastica sit, et habeat beneficia, illis privandus sit; ita affirmat Covarruvias supra cum Canonistis, in cap. Cum bonæ, de Ætate et qualitate, et in cap. Rursus, 11, quæst. 3. Inter quos est quæstio, an sic insordescens ipso jure beneficiis privatus sit, vel privandus veniat. Innocentius enim, et alii primum affirmarunt.

Sed nullum in jure invenio ejus sententiæ fundamentum; imo vix potest secundum probari ex jure. Nam illud cap. Rursus, quod ad hoc probandum citari solet, rem longe diversam constituit, nimirum ut excommunicatus pro aliquo crimine, si se suamque innocentiam defendere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat; si autem per annum id facere neglexerit, postea *nulla ejus voce penitus audiatur*; et idem statuitur ibidem in capite sequente. Hoc autem longe diversum est, ut per se patet, quia ibi de beneficiis non agitur, sed de præsumptione vehementi, quæ ob contumaciam et nimiam dilationem, pro sufficiente probatione ad condemnationem sufficere jura illa statuunt, ut latius Canonistæ disputant. Inde vero inferre non licet quidquam de privatione beneficii, cum hæc inter se nec similitudinem, nec connexionem habeant, nisi fortasse tale sit crimen pro quo lata est excommunicatio, ut propter illud quis sit ipso jure beneficio privatus; tunc enim non propter contumaciam, et insordescentiam (ut aiunt) unius anni, sed pro alio delicto beneficio privatur, quod ad rem præsentem impertinens est. Itaque pro certo habeo hunc non esse ipso jure beneficiis privatum.

8. *Aliorum opinio.* — Quod autem privandus sit per judicis sententiam, aliqui affirmant; sed textum non afferunt, in quo talis pœna præscribatur. Et ideo Abbas, in cap. 4 de Judiciis, id negat, nisi talis sit causa excommunicationis, ut, si sufficienter in judicio probetur, propter eam possit quis beneficiis privari; nam quia per illam unius anni pertinaciam sufficienter probata censetur culpa, juxta dictum cap. Rursus, cum sequente, 11, quæst. 3, ideo tunc poterit beneficiis privari; sed illud non est propter dictam pertinaciam, et ideo ad rem præsentem non refert, ut dixi. Alii vero dicunt unius anni pertinaciam non sufficere ad hunc effectum, majorem tamen sufficere, quod significat Covarruvias, dicto num. 10, dum ait privari beneficiis ex eo quod non tantum anno, sed longiori tempore duravit in ea contumacia. Quantum vero esse debeat tempus illud, non declarat, significat tamen minus quam triennium sufficere, et deduci ait ex cap. Cum bonæ, de Ætate et qualitate. Ubi suspensus pro contumacia, et in suspensione per triennium perseverans, beneficiis, quæ antea habebat, privari præcipitur; ibi enim illud tempus non præcise præscribitur, sed solum, quia nimia fuerat

pernacia, digna illa pœna declaratur; unde insinuatur, quoties pertinacia fuerit nimia, etiamsi ad illam durationem non attingat, posse illa pœna puniri; videtur autem esse nimia quoties annum excedit. Verumtamen cum jam hoc arbitrarium sit, etiam illa, quæ attigerit unum annum existimari poterit nimia, et sufficiens ad illam pœnam; maxime cum alia jura illa mensura unius anni utantur ad alios effectus, ut ad suspicionem hæresis et ad probationem delicti. Et ideo fortasse Glossa ult. in dicto cap. Cum bonæ, dixit, ex quo per annum, et ultra, quis permanet in excommunicatione, privari debere beneficiis.

9. *Resolutio.* — Itaque in hac re nihil invenio certo jure statutum, præter illud, quod in dicto cap. Cum bonæ, expresse continetur, eum scilicet, qui per triennium in contumacia perseverat, privandum esse beneficiis, ut ibi notarunt Decius, et alii. Atque hoc existimo ita pertinere ad officium judicis, ut sub obligationem cadat. Infra illud vero tempus opinor rem esse arbitrariam, et posse quidem judicem privare excommunicatum insordescentem per annum, vel ultra, suis beneficiis, præcise ob tantam pertinaciam, propter dictas conjecturas ex juribus desumptas, adjuncta communi interpretatione et opinione. Et præterea, quia, ut Covarruvias notat ex Felino, et aliis, etiam ante annum potest quis temporaliter puniri propter contumaciam in excommunicatione; et affert leges Hispaniæ, in quibus hoc peculiariter statuitur; multo ergo magis possunt judices Ecclesiastici prudenti arbitrio hoc condigne punire; ergo cum post annum expletum jam ille sit ita odiosus Ecclesiæ, ut pro publico criminoso, et pro suspecto de hæresi habeatur, merito censeri potest dignus beneficiorum privatione. Quia tamen hoc arbitrarium est, et non est lege statutum, non videntur teneri judices in conscientia ad id semper exequendum; nam tales possunt circumstantiæ occurrere, ut prudenter judicent non expedire, aut non esse æquum talem pœnam imponere. Maxime vero animadvertere debent, ut hæc permanentia in excommunicatione ex contumacia orta sit; nam, si proveniat ex aliqua impotentia, vel ignorantia, idque probabile in judicio fiat, non debet illa pœna puniri, argumento dicti cap. Cum bonæ, ibi, *Pro tanta pertinacia.* Quod pro omnibus, quæ de hoc effectu diximus, observandum est.

10. *Per annum in excommunicatione insordescens non gaudet generali absolutione, quæ*

in rescriptis præmittitur. — Ultimo addendum hic est, quod de hujusmodi excommunicato per annum insordescente Doctores advertunt, nimirum illum non frui absolutione illa generali, quæ secundum Curie stilum in rescriptis Pontificis præmitti solet ad effectum valoris eorum, ut notavit Rebuffus in sua praxi beneficiorum, in forma et declarat. nov. provis., num. 40; et Navarr., in cap. Ita quorundam, de Judæis, notab. 11, in Gloss. ult., num. 14. Ubi refert regulam Cancellariæ, quæ de insordescentibus appellatur; in qua plures casus excommunicationis numerantur, in quibus insordescencia quatuor mensium ad hunc effectum sufficit. Quod tamen semper intelligitur cum dicta moderatione, ut duratio illa ex contumacia nascatur, et non ex alia ratione, quæ excusationem inducat, quia tunc sicut cessat ratio culpæ, ita et rigor pœnæ, argum. cap. 2 de Constit., cum similibus.

SECTIO II.

Quidam operetur excommunicatio major in his, qui cum excommunicato participant.

1. *Triplicis generis participationis cum excommunicato.* — *Tres conditiones requiruntur, ut quis dicatur cum excommunicato participare.* — Quoniam in superioribus de participantibus speciatim non disputavimus, omnia, quæ ad eos pertinent, hic breviter commemorabimus et in summam redigemus. Principio ergo advertendum est tria esse genera participantium cum excommunicato, scilicet, in crimine propter quod excommunicatus est, in divinis seu sacris actionibus, et in humanis sive politicis seu forensibus. Quibus omnibus commune hoc est, ut nulla sit participatio cum excommunicato, nisi ejus excommunicationem jam contractam supponat; nam quæ antecedit, etiamsi sit in ipso crimine, propter quod lata est excommunicatio, non est participatio cum excommunicato; formaliter enim illa determinatio accipienda est; alias, ad effectum excommunicationis nihil pertinebit, ut notat Felin., in cap. Si concubinæ, de Sentent. excom. Deinde nulla est propria participatio cum excommunicato, ut nunc loquimur, nisi sit excommunicatus vitandus; qualis nunc solum est nominatim denunciatus, vel manifestus percussor clerici, ut nunc suppono ex supra dictis circa Extravagant. *Ad evitanda.* Debet autem hoc intelligi de participatione secundum communicationem externam; nam quoad internam,